

Program współfinansowany ze środków Unii Europejskiej

**PORADNIK
DLA WNIOSKODAWCÓW**

**PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
NA LATA 2014-2020**

(PROW 2014-2020)

Poddziałanie 6.2

**„POMOC NA ROZPOCZĘCIE POZAROLNICZEJ
DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
NA OBSZARACH WIEJSKICH”**

Warszawa, maj 2017 r.

Spis zawartości:

Kto może ubiegać się o pomoc w ramach poddziałania?	4
Co zawiera biznesplan załączany do wniosku o przyznanie pomocy?	6
Jakie kwalifikacje zawodowe powinien posiadać Wnioskodawca?	8
Jak należy określić wielkość ekonomiczną gospodarstwa rolnego?	9
Jakie rodzaje działalności gospodarczych mogą zostać objęte pomocą?	10
Jakie rodzaje kosztów są uznawane za koszty kwalifikowalne operacji?	11
Jaka jest wysokość premii?	11
Czy w poddziałaniu ma zastosowanie zasada <i>de minimis</i>?	12
Kiedy i gdzie można złożyć wniosek o przyznanie pomocy?	12
Co zawiera wniosek o przyznanie pomocy?	13
Jakie są kryteria i zasady ustalania kolejności przysługiwania pomocy?	15
Ogłoszenie listy informującej o kolejności przysługiwania pomocy	18
Do czego zobowiązuje decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy?	18
Co oznacza rozpoczęcie realizacji biznesplanu?	19
Co zawiera wniosek o płatność pierwszej raty premii i kiedy należy go złożyć?	20
Kiedy Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu wypłaconej premii?	21
Kiedy następuje wypłata drugiej raty premii?	22
Co zawiera wniosek o płatność drugiej raty premii i kiedy należy go złożyć?.. ..	22
Jakie są skutki niespełnienia warunków określonych w decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy na etapie wystąpienia o wypłatę drugiej raty premii?	24
Kiedy decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy wygasa lub staje się bezprzedmiotowa?	26
Następca prawny Beneficjenta	26
Gdzie szukać dodatkowych informacji?	28

Szanowni Państwo,

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 możliwe jest uzyskanie premii na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Przekazuję Państwu poradnik opisujący zasady i warunki oraz wszelkie niezbędne informacje przydatne w ubieganiu się o powyższą premię.

W ramach poddziałania w bieżącym roku realizowane będą 2 nabory: pierwszy już zakończony, dotyczy rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, drugi zaś dotyczy rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej, jednak w tym wypadku nabór skierowany będzie do gospodarstw prowadzących produkcję trzody chlewnej na terenach dotkniętych ASF.

Premia przeznaczona jest dla rodzin rolniczych, które chcą zwiększyć dochody poprzez uruchomienie i wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. W ramach tej formy wsparcia można uzyskać pomoc finansową w wysokości 100 tys. zł.

Realizując politykę Unii Europejskiej w zakresie innowacyjnej gospodarki oraz zmniejszania dysproporcji w rozwoju pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi, szczególnie punktowane będą działania innowacyjne oraz operacje tworzące nowe miejsca pracy na obszarach wiejskich.

Więcej informacji na temat pomocy oferowanej przez Agencję można uzyskać: na stronie internetowej www.arimr.gov.pl, pod bezpłatnym numerem infolinii 800 38 00 84, a także w punktach informacyjnych w biurach powiatowych i oddziałach regionalnych ARiMR.

Serdecznie zachęcam do lektury poradnika, a także do korzystania z możliwości ubiegania się o premię na rozpoczęcie działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich.

Dariusz Golec
Prezes
Agencji Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Uwaga dotycząca aktualizacji rozporządzenia wykonawczego

Do przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „*Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej*” w ramach poddziałania „*Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, w sprawach objętych postępowaniami wszczętymi w zakresie wniosków złożonych w 2017 r. w ramach pierwszego naboru (nie obejmującego zaniechania chowu i hodowli świń), stosuje się przepisy rozporządzenia w brzmieniu dotychczasowym, z wyłączeniem zmian wynikających ze znowelizowanego rozporządzenia w następującym zakresie:

- uwzględniania ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA),
- uwzględniania innych dokumentów potwierdzających tytuł prawny do nieruchomości,
- działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych.

Kto może ubiegać się o pomoc w ramach poddziałania?

Podmiotem ubiegającym się o pomoc, zwanym dalej Wnioskodawcą, może być:

1. rolnik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, małżonek tego rolnika lub domownik rolnika, który:
 - jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
 - ma ukończone 18 lat w dniu składania *wniosku o przyznanie pomocy*,
 - podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej od 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia *wniosku o przyznanie pomocy*,albo
2. beneficjent poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego PROW 2014-2020 z wyłączeniem możliwości ubiegania się o pomoc na operację związaną z zaprzestaniem chowu i hodowli świń na obszarze wiejskim.

Do okresu podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy wlicza się podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Ponadto, wyżej wymienieni Wnioskodawcy nie mogą być wpisani do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych od 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia *wniosku o przyznanie pomocy*.

Pomoc finansową przyznaje się Wnioskodawcy, który przedłożył biznesplan dotyczący podjęcia działalności pozarolniczej oraz zobowiązał się do realizacji założeń tego biznesplanu.

Pomoc przyznaje się na dwa rodzaje operacji:

1. operację związaną z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zaprzestaniem chowu i hodowli świń na obszarach wiejskich, na których są położone gospodarstwa, które to obszary zostały wymienione w części I, II lub III załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach, albo
2. operację związaną z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej, niezwiązaną z zaprzestaniem chowu i hodowli świń.

Pomoc przyznaje się, jeżeli:

- gospodarstwo rolne, w którym pracuje rolnik, małżonek rolnika lub domownik rolnika:
 - a) ma wielkość ekonomiczną nie większą niż 15 tys. euro, w przypadku operacji związanej z zaprzestaniem chowu i hodowli świń przy ustaleniu wielkości ekonomicznej gospodarstwa nie uwzględnia się świń;
 - b) jest położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w miejscowości znajdującej się na terenie:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców;
- w roku złożenia *wniosku* lub co najmniej w roku poprzedzającym rok złożenia *wniosku o przyznanie pomocy* przyznano rolnikowi albo jego małżonkowi, albo współposiadaczowi gospodarstwa, o którym mowa powyżej, jednolitą płatność obszarową, na podstawie przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, do użytków rolnych wchodzących w skład tego gospodarstwa.

Spełnienie warunku opisanego w literze a) i b) oraz dotyczącego przyznania płatności obszarowych nie dotyczą Beneficjenta poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego PROW 2014-2020.

W przypadku braku możliwości udokumentowania otrzymania płatności obszarowej za rok bieżący zostanie wydana decyzja o przyznaniu pomocy z zastrzeżeniem dopełnienia tego warunku w przeciągu 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy. Ma to zastosowanie również dla pierwszego naboru przeprowadzonego w 2017 r.

Pomocy nie przyznaje się Wnioskodawcy, który uzyskał pomoc finansową w ramach niniejszego poddziałania lub uzyskał pomoc finansową:

1. na operacje typu „Premie dla młodych rolników” w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego PROW 2014-2020 lub
2. na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego PROW 2014-2020, lub
3. w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, lub
4. w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Pomocy nie przyznaje się również podmiotom, które są współnikami spółek wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego.

Co zawiera biznesplan załączany do wniosku o przyznanie pomocy?

Biznesplan załączany do wniosku o przyznanie pomocy zawiera:

- opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej Wnioskodawcy obejmujący informacje dotyczące:
 - a) źródeł finansowych i zasobów materialnych jakie Wnioskodawca posiada i które mogą zostać wykorzystane w celu podjęcia działalności pozarolniczej, w tym grunty, budynki i budowle, maszyny, urządzenia i wyposażenie,
 - b) kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej, o ile Wnioskodawca takie kwalifikacje posiada, nie dotyczy to Wnioskodawców zaprzestających chowu i hodowli świń;
 - c) wielkości ekonomicznej gospodarstwa Wnioskodawcy;

- wskazanie celów pośrednich i końcowych, dotyczących rozwoju działalności pozarolniczej, którą Wnioskodawca zamierza podjąć,
- wskazanie planowanej do utworzenia liczby miejsc pracy, związanych z planowaną do podjęcia działalnością,
- wskazanie działań mających na celu rozwój działalności pozarolniczej w tym:
 - a) opis i szacunkową wartość planowanych inwestycji w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą oraz wskazanie, czy podejmowana działalność gospodarcza opisana kodem PKD ma charakter innowacyjny w obrębie gminy, na obszarze której znajdowało się będzie główne miejsce jej wykonywania w zakresie produktu lub procesu (technologii), lub marketingu, lub organizacji;
 - b) informacje o planowanym udziale w szkoleniach lub korzystaniu z usług doradczych, w tym szacunkową wartość tych działań lub innych przedsięwzięć, wymaganych do rozwoju działalności pozarolniczej – jeżeli Wnioskodawca planuje realizację tych działań;
- charakterystykę podejmowanej działalności pozarolniczej, w tym określenie przedmiotu tej działalności zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD),
- uzasadnienie ekonomiczne operacji.

Pomoc przyznaje się, jeżeli biznesplan załączany do *wniosku o przyznanie pomocy*:

- zapewnia zgodność szacunkowych wartości planowanych inwestycji w środki trwałe z cenami rynkowymi,
- przewiduje:
 - a) wydatki w kwocie stanowiącej co najmniej 100% kwoty premii, w tym inwestycje w środki trwałe o szacunkowej wartości równej co najmniej kwocie stanowiącej 70% kwoty premii;
 - b) zakup wyłącznie nowych maszyn, urządzeń oraz wyposażenia – w ramach inwestycji w środki trwałe i inne środki związane z planowaną działalnością pozarolniczą;
 - c) utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy;
 - d) zaprzestanie chowu i hodowli świń w gospodarstwie, przy czym uznaje się, że chów lub hodowla świń jest prowadzona w gospodarstwach na określonych obszarach, jeżeli siedziba stada świń znajduje się na tym obszarze, zgodnie z rejestrem zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

- zakłada, że:
 - a) miejsce zamieszkania podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy oraz główne miejsce wykonywania działalności pozarolniczej, które zostanie wskazane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, w przypadku inwestycji niezwiązanych z nieruchomością, znajduje się w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców;
 - b) jeżeli operacja, którą zamierza realizować Wnioskodawca jest związana z budową, przebudową, remontem połączonym z modernizacją, wyposażeniem lub zagospodarowaniem nieruchomości objętej operacją, miejsce położenia tej nieruchomości będzie znajdować się w miejscowości o której mowa powyżej.

Inwestycja związana z budową, przebudową lub remontem połączonym z modernizacją realizowana w ramach operacji, może zostać przeprowadzona wyłącznie na gruntach stanowiących własność lub współwłasność, przedmiot użytkowania wieczystego, przedmiot dzierżawy, lub przedmiot posiadania na podstawie innej umowy, Wnioskodawcy.

Uwaga:

Inwestycja w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą nie może być finansowana z innych środków publicznych.

Beneficjent może wystąpić do dyrektora oddziału regionalnego Agencji z wnioskiem o wyrażenie zgody na zmianę założeń biznesplanu w trakcie jego realizacji i na wydłużenie okresu jego realizacji.

Do wniosku o zmianę założeń biznesplanu dołącza się zmieniony biznesplan wraz z podaniem przyczyn uzasadniających planowane zmiany. Dyrektor oddziału regionalnego Agencji w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, decyzją administracyjną wyraża zgodę na zmianę założeń biznesplanu, w tym wydłużenie okresu jego realizacji.

Jakie kwalifikacje zawodowe powinien posiadać Wnioskodawca?

Za kwalifikacje zawodowe umożliwiające uzyskanie pomocy uważa się:

- ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub

- wykształcenie średnie, lub
- kwalifikacje na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej w zawodzie związanym z rozpoczęciem określonej działalności pozarolniczej, wymienionej w załączniku do rozporządzenia, lub
- tytuł wykwalifikowanego robotnika, mistrza lub tytuł zawodowy, lub tytuł zawodowy mistrza w zawodzie związanym z rozpoczęciem działalności pozarolniczej wymienionej w załączniku do rozporządzenia, uzyskany w formach pozaszkolnych.

Dokumentami potwierdzającymi posiadanie kwalifikacji zawodowych są w szczególności: świadectwo, certyfikat lub dyplom. Wnioskodawcy składający *wnioski* na operacje w przypadku których ma dojść do zaprzestania chowu i hodowli świń nie muszą składać dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych.

Jak należy określić wielkość ekonomiczną gospodarstwa rolnego?

Całkowita roczna standardowa produkcja gospodarstwa jest ustalana na podstawie współczynników standardowej produkcji obliczonych zgodnie z metodologią Unii Europejskiej zawartą w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1242/2008 z dnia 8 grudnia 2008 r. ustanawiającym wspólnotową typologię gospodarstw rolnych.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa jest ustalana na podstawie całkowitej rocznej standardowej produkcji gospodarstwa wyrażonej w euro. Przy ustalaniu wielkości ekonomicznej gospodarstwa bierze się pod uwagę:

- uprawy w plonie głównym w roku, w którym przypada dzień rozpoczęcia terminu składania *wniosków o przyznanie pomocy*, przy czym za plon główny uznaje się uprawę, której okres wegetacji jest najdłuższy – w przypadku produkcji roślinnej,
- stan średni zwierząt w roku, w którym przypada dzień rozpoczęcia terminu składania *wniosków o przyznanie pomocy* – w przypadku produkcji zwierzęcej.

Na potrzeby określenia wielkości produkcji gospodarstwa, udostępniamy Państwu specjalny kalkulator pod nazwą *Sprawozdanie z uzyskanej wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego*, stanowiący załącznik do biznesplanu. Jest to narzędzie, które po wpisaniu danych dotyczących powierzchni i rodzaju upraw oraz rodzaju zwierząt i ich liczby, automatycznie wyliczy wielkość produkcji w gospodarstwie.

Przypominamy, iż w przypadku operacji w zakresie zaprzestania chowu i hodowli świń, przy ustalaniu wielkości ekonomicznej gospodarstwa prowadzącego produkcję zwierzęcą nie uwzględnia się świń.

Jakie rodzaje działalności gospodarczych mogą zostać objęte pomocą?

Pomoc może być udzielana na operacje związane z podejmowaniem lub wykonywaniem działalności nierolniczej w zakresie:

- usług dla leśnictwa i pozyskiwanie drewna,
- wybranych działalności związanych z wydobywaniem surowców,
- produkcji artykułów spożywczych i napojów,
- produkcji wyrobów tekstylnych i odzieży,
- produkcji skór i wyrobów ze skór wyprawianych,
- produkcji mebli i wyrobów z drewna,
- produkcji papieru i wyrobów z papieru,
- usług poligraficznych,
- produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych,
- produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- produkcji wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych,
- produkcji metali i wyrobów metalowych,
- produkcji wyrobów elektronicznych i optycznych,
- produkcji urządzeń elektrycznych,
- produkcji maszyn i urządzeń,
- produkcji monet, wyrobów jubilerskich i innych drobnych wyrobów,
- naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń,
- wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
- zbierania odpadów innych niż niebezpieczne,
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych,
- sprzedaży hurtowej i detalicznej,
- usług transportowych,
- zakwaterowania turystów, usług turystycznych oraz związanych ze sportem,
- ubezpieczeń, rachunkowości i doradztwa,
- usług informatycznych.
- różnorodnych usług dla ludności,
- wynajmu i dzierżawy,
- magazynowania lub przechowywania towarów,
- rzemiosła lub rękodzielnictwa,
- działalności wspomagającej prowadzenie działalności gospodarczej,
- wybranych form działalności edukacyjnej,
- działalność w zakresie opieki zdrowotnej, takie jak: praktyki lekarskie, pielęgniarstwo i fizykoterapeutyczne,
- pomocy społecznej z zakwaterowaniem i bez zakwaterowania,
- działalności twórczej związanej z kulturą i rozrywką,
- naprawy, konserwacji komputerów, artykułów użytku osobistego i domowego.

Szczegółowy wykaz 405 kodów PKD dla różnych kategorii pozarolniczych działalności gospodarczych wspieranych w ramach niniejszego poddziałania, określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2016 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „*Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej*” w ramach poddziałania „*Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Jakie rodzaje kosztów są uznawane za koszty kwalifikowalne operacji¹?

Rozporządzenie MRiRW nie określa zakresu kosztów kwalifikowalnych operacji. Również koszt kwalifikowalny stanowi podatek od towarów i usług VAT. W ramach poddziałania możliwy jest zakup wyłącznie nowych maszyn, urządzeń oraz nowego wyposażenia niezbędnego do wykonywania określonego rodzaju działalności gospodarczej.

Koszty związane z realizacją operacji muszą stanowić co najmniej 100% kwoty premii, w tym planowane wydatki inwestycyjne w środki trwałe muszą wynosić kwotowo co najmniej 70% kwoty premii wynoszącej 100 tys. zł.

Jaka jest wysokość premii?

Pomoc przyznaje się decyzją administracyjną o przyznaniu pomocy wydawaną przez dyrektora oddziału regionalnego Agencji.

Danemu Wnioskodawcy premia może być wypłacona tylko jeden raz. W przypadku złożenia dwóch *wniosków*, rozpatrywany będzie *wniosek* złożony jako pierwszy. W przypadku wygaśnięcia lub uchylenia decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy, Wnioskodawca może powtórnie wystąpić z *wnioskiem o przyznanie pomocy*.

Wysokość premii wynosi 100 tys. zł. i wypłacana jest w dwóch ratach. Pierwsza rata w wysokości 80 tys. zł. wypłacana jest na *wniosek o płatność*, który składa się w terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy. Druga rata w wysokości 20 tys. zł. wypłacana na *wniosek o płatność*, który składa się po realizacji biznesplanu, jednak nie później niż do dnia upływu 3 lat od dnia wypłaty pierwszej raty premii, a w przypadku wyrażenia zgody przez dyrektora oddziału regionalnego Agencji na zmianę założeń biznesplanu nie później niż do dnia upływu 4 lat od dnia wypłaty pierwszej raty premii.

¹ Operacja - oznacza inwestycję w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą, na realizację których występuje się o pomoc w jednym *wniosku o przyznanie pomocy*

Czy w poddziałaniu ma zastosowanie zasada *de minimis*?

W odniesieniu do pomocy udzielanej w ramach poddziałania 6.2 „*Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*” stosowana jest zasada *de minimis*², tj. łączna kwota pomocy publicznej wraz z wnioskowaną pomocą, nie może przekroczyć 200 tys. euro w okresie bieżącego roku obrachunkowego i dwóch poprzedzających go lat. Okres ten ocenia się w sposób ciągły, tzn. dla każdego przypadku nowej *pomocy de minimis* ustala się łączną kwotę pomocy *de minimis* przyznaną w ww. okresie.

Z powyższych względów, do *wniosku o przyznanie pomocy* Wnioskodawca załącza m.in. kopie wszystkich zaświadczeń o pomocy *de minimis* oraz pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc oraz w okresie dwóch poprzedzających go lat, albo wypełnia oświadczenie o wielkości *pomocy de minimis* oraz pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie otrzymanej w tym okresie albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie stanowiące część *wniosku o przyznanie pomocy*.

Kiedy i gdzie można złożyć wniosek o przyznanie pomocy?

Osoba zainteresowana uzyskaniem wsparcia na operację związaną z podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej musi złożyć *wniosek o przyznanie pomocy* wraz z kompletem załączników w terminie podanym przez Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ogłoszeniu o naborze *wniosków o przyznanie pomocy*.

Ogłoszenie określa dzień rozpoczęcia i dzień zakończenia terminu składania *wniosków* oraz rodzaj operacji, dla której będzie realizowany nabór *wniosków o przyznanie pomocy*. Podaje się je do publicznej wiadomości na stronie internetowej administrowanej przez Agencję www.arimr.gov.pl, co najmniej w jednym dzienniku o zasięgu krajowym oraz w Centrali Agencji, oddziałów regionalnych i biur powiatowych Agencji, nie później niż 30 dni przed dniem planowanego rozpoczęcia terminu składania tych *wniosków*.

Najpóźniej w dniu publikacji ogłoszenia o naborze *wniosków o przyznanie pomocy*, Agencja udostępnia formularz *wniosku o przyznanie pomocy*, formularz *wniosku o płatność*, wzór biznesplanu oraz wzory oświadczeń dołączanych do ww. *wniosków*.

² Pomoc publiczna udzielana przez państwa członkowskie UE, która podlega rygorom dotyczącym dopuszczalności jej przyznawania i monitorowania, określonym przez Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską oraz przepisy prawa wspólnotowego i krajowego, w tym przede wszystkim rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r.) i *ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach pomocy publicznej* (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r., Nr 59, poz. 404 z późn. zm.)

Minimalny termin naboru *wniošków* wynosi 14 dni ale nie może być dłuższy niż 30 dni.

Wniosek o przyznanie pomocy składa się do dyrektora oddziału regionalnego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania Wnioskodawcy.

Co zawiera wniosek o przyznanie pomocy?

Przed wypełnieniem *wniošku o przyznanie pomocy*, Wnioskodawca powinien zapoznać się ze wszystkimi warunkami, na jakich udzielana jest pomoc. W tym celu zalecane jest dokładne zapoznanie się z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2016 roku dotyczącego przedmiotowego poddziałania.

Przygotowując dokumenty aplikacyjne, Wnioskodawca powinien postępować zgodnie z *Instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy*. Składając *wniosek o przyznanie pomocy* należy upewnić się, czy wypełnione zostały wszystkie wymagane pozycje wniosku oraz, czy załączono wymagane załączniki.

Aby decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy mogła być wydana, *wniosek o przyznanie pomocy* powinien zawierać:

- dane Wnioskodawcy (imię i nazwisko, miejsce zamieszkania i adres, numer PESEL lub kod kraju, serię i numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości, numer NIP – o ile został nadany),
- numer identyfikacyjny Wnioskodawcy, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz *ewidencji wniošków o przyznanie płatności*, o ile numer taki został mu nadany, albo numer identyfikacyjny:
 - małżonka – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru albo
 - współposiadacza gospodarstwa – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru, lub
 - rolnika – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru;
- oświadczenie Wnioskodawcy o niewpisaniu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych od 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia *wniošku o przyznanie pomocy*,
- oświadczenie Wnioskodawcy o niepodleganiu zakazowi dostępu do środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi, innych niż środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA),

- oświadczenie Wnioskodawcy o wielkości uzyskanej pomocy *de minimis*,
- dane małżonka – w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim,
- opis planowanej operacji, w tym określenie miejsca jej realizacji i celów,
- charakterystykę podejmowanej działalności pozarolniczej,
- informacje dotyczące gospodarstwa – w przypadku, gdy o przyznanie pomocy ubiega się rolnik, małżonek tego rolnika lub domownik rolnika,
- plan finansowy operacji,
- informację o załącznikach dołączonych do *wniosku*,
- podpis Wnioskodawcy (składającego wniosek).

Do *wniosku o przyznanie pomocy* należy załączyć m.in. biznesplan na elektronicznym nośniku danych (CD lub DVD), opracowany na formularzu udostępnionym przez Agencję oraz wydruk podsumowania biznesplanu. W sporządzeniu biznesplanu pomocna będzie *Instrukcja* jego wypełniania dostępna na stronie internetowej administrowanej przez Agencję www.arimr.gov.pl.

Zamiast oświadczenia o *pomocy de minimis* we *wniosku o przyznanie pomocy* Wnioskodawca może załączyć kopie wszystkich zaświadczeń o *pomocy de minimis*, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w okresie poprzedzających go 2 lat.

W przypadku inwestycji związanej z nieruchomością należy przedstawić numer księgi wieczystej lub inny dokument potwierdzający tytuł prawny do nieruchomości, na której będzie realizowana operacja.

Załącznikiem do *wniosku o przyznanie pomocy* potwierdzającym okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy oraz zakres tego ubezpieczenia jest zaświadczenie właściwej jednostki organizacyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub zaświadczenie o okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) oraz zakresie tego ubezpieczenia.

Wykaz załączników dołączonych do *wniosku* określa między innymi rozporządzenie wykonawcze do ww. poddziałania oraz stanowi część *wniosku o przyznanie pomocy*.

W przypadku operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń należy złożyć oświadczenie właściciela albo współwłaściciela gospodarstwa o wyrażeniu zgody na realizację operacji związanej z zaprzestaniem chowu i hodowli świń oraz o niepodejmowaniu chowu lub hodowli świń w gospodarstwie co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy beneficjentowi.

Do *wniosku* należy załączyć kopie dokumentów, które powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez pracownika ARiMR lub podmiot, który wydał dokument, albo poświadczony za zgodność z oryginałem przez notariusza.

Dołączane do *wniosku* dokumenty powinny być aktualne, tzn. muszą zawierać dane prawdziwe i zgodne ze stanem faktycznym.

W przypadku dokumentów sporządzonych w języku obcym, Wnioskodawca powinien dołączyć ich tłumaczenia na język polski dokonane przez tłumacza przysięgłego.

O wszelkich zmianach w zakresie danych zawartych we *wniosku* oraz w dołączonych do niego dokumentach, Wnioskodawca powinien poinformować Agencję niezwłocznie po ich zaistnieniu.

Jakie są kryteria i zasady ustalania kolejności przysługiwania pomocy?

Pomoc przysługuje w kolejności ustalonej dla poszczególnego województwa na podstawie kryteriów wyboru.

Natomiast w przypadku operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń pomoc przysługuje w kolejności ustalonej dla województwa mazowieckiego oraz łącznie dla pozostałych województw.

O kolejności decyduje suma uzyskanych punktów z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku, przyznanych na podstawie następujących kryteriów wyboru:

- 1) jeżeli w dniu złożenia *wniosku o przyznanie pomocy* Wnioskodawca miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty,

Uwaga: Należy podkreślić, iż zwyczajowo przyjmuje się, że wraz z ukończeniem danego wieku, w tym przypadku 40 lat, rozpoczyna się bieg terminu (wynoszący rok), w którym to wiek osoby fizycznej będzie wynosił 40 lat. Okres ten upłynie wraz z godziną 00.00 w dniu 41 urodzin tej osoby. Tym samym niniejsza data wyznacza termin osiągnięcia wieku 41 lat, a więc wskazania, że dana osoba ma już więcej lat niż 40.

- 2) jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w zakresie innowacyjności w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności Wnioskodawcy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty,

Na potrzeby określenia innowacyjności danego kodu działalności w odniesieniu do gminy, udostępniamy Państwu instrument pod nazwą *Narzędzie do oceny innowacyjności działalności gospodarczej na obszarze gminy*. Jest to specjalnie opracowany na potrzeby oceny tego warunku arkusz, który na podstawie danych wpisanych w *Kartę Oceny Innowacyjności* (tj. lokalizacja, rodzaj podejmowanej działalności) zwróci wynik w postaci – operacja innowacyjna lub operacja nieinnowacyjna.

- 3) jeżeli Wnioskodawca jest Beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem – przyznaje się 2 punkty – nie dotyczy operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń,
- 4) jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji o naborze *wniośków*, było:
 - a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty,
 - b) niższe od najwyższego w województwie – przyznaje się liczbę punktów proporcjonalnie mniejszą od 2 punktów, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji,
- 5) jeżeli biznesplan przewiduje utworzenie:
 - a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,
 - b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty,przy czym w liczbie tworzonych miejsc pracy uwzględnia się Wnioskodawcę, który podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą.
- 6) posiadanie przez Wnioskodawcę kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie – przyznaje się 1 punkt - nie dotyczy operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń,
- 7) jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy w gospodarstwie, w którym planowane jest zaprzestanie chowu i hodowli świń, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:
 - a) powyżej 15 sztuk – przyznaje się 3 punkty,
 - b) powyżej 10 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,
 - c) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 10 sztuk – przyznaje się 1 punkt.

Punkty na podstawie kryteriów wyboru przyznaje się biorąc pod uwagę informacje, zobowiązania i oświadczenia zawarte we *wniosku o przyznanie pomocy* oraz w biznesplanie.

Kolejność przysługiwania pomocy jest ustalana na podstawie danych i informacji zawartych we *wniosku o przyznanie pomocy* i dołączonych do niego dokumentach oraz kontroli administracyjnej. W pierwszej kolejności pomoc przysługuje Wnioskodawcom, którzy uzyskali największą liczbę punktów.

Punkty na podstawie kryteriów wyboru wniosków związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń przyznaje się, biorąc pod uwagę informacje, zobowiązania i oświadczenia zawarte we wniosku o przyznanie pomocy oraz w biznesplanie, a w przypadku kryterium dotyczącego średniej rocznej liczby świń w stadzie również dane zawarte w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, o którym mowa w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Średnia roczna liczba świń ustalana jest przez Agencję jako iloraz sumy liczby świń utrzymywanych w gospodarstwie w ostatnim dniu każdego z 12 miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym przypada dzień rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy i liczby 12, na podstawie danych zawartych w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, o którym mowa w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Dokonanie przez Wnioskodawcę zmian we *wniosku o przyznanie pomocy* lub w dołączonych do niego dokumentach po upływie 20 dni od dnia zakończenia terminu składania *wniosków o przyznanie pomocy* nie wpływa na kolejność przysługiwania pomocy, z wyłączeniem przypadku, gdy zmiana taka powoduje zmniejszenie liczby punktów.

Minimalna liczba punktów do otrzymania pomocy wynosi 4. W przypadku Wnioskodawców, którzy uzyskali mniej niż 4 punkty, przyznania pomocy odmawia się w drodze decyzji administracyjnej.

W przypadku Wnioskodawców, którzy uzyskali taką samą liczbę punktów, w pierwszej kolejności pomoc przysługuje podmiotowi, którego biznesplan przewiduje wyższy udział inwestycji w środki trwałe.

Jeżeli udział inwestycji w środki trwałe jest jednakowy, to o kolejności przysługiwania pomocy decyduje wiek Wnioskodawców, przy czym pierwszeństwo w uzyskaniu pomocy ma operacja realizowana przez młodszego Wnioskodawcę.

Ogłoszenie listy informującej o kolejności przysługiwania pomocy

Dyrektor oddziału regionalnego Agencji, niezwłocznie po przyznaniu punktów i po dokonaniu aktualizacji, ustala kolejność przysługiwania pomocy dla danego rodzaju operacji oraz ustala, które *wnioski* uzyskały co najmniej 4 punkty oraz który wniosek, jako pierwszy, uzyskał mniej niż 4 punkty. Po dokonaniu aktualizacji kolejności przysługiwania pomocy, przekazuje Prezesowi Agencji informacje w tym zakresie oraz każdą aktualizację tej informacji.

Prezes Agencji, niezwłocznie po otrzymaniu informacji od dyrektorów oddziałów regionalnych Agencji o kolejności przysługiwania pomocy dla operacji niezwiązanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń, podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej administrowanej przez Agencję informację o kolejności przysługiwania pomocy w poszczególnych województwach, natomiast dla naboru *wniosków* związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń – informację o kolejności przysługiwania pomocy w województwie mazowieckim i łącznie w pozostałych województwach, a także informację, które *wnioski* uzyskały co najmniej 4 punkty oraz który *wniosek* jako pierwszy uzyskał mniej niż 4 punkty.

W terminie 180 dni od dnia zakończenia terminu składania *wniosków o przyznanie pomocy*, dyrektor oddziału regionalnego Agencji wydaje decyzję w sprawie przyznania pomocy.

Do czego zobowiązuje decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy?

W terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia *decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy*, Beneficjent zobowiązany jest do dopełnienia następujących warunków:

- rozpoczęcia realizacji biznesplanu,
- zarejestrowania pozarolniczej działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo w ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych, z wyłączeniem ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych;
- zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych;
- zaprzestania podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, z wyłączeniem działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych;

- złożenia wniosku o płatność pierwszej raty pomocy;
- zaprzestania chowu i hodowli świń w gospodarstwie położonym na określonych w decyzji 2014/178/UE obszarach wiejskich – w przypadku operacji związane z zaprzestaniem chowu i hodowli świń.
- przyznania jednolitej płatności obszarowej w roku złożenia wniosku o przyznanie pomocy.

Beneficjent zobowiązuje się przez okres 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy do:

- prowadzenia podjętej działalności gospodarczej,
- podlegania ubezpieczeniu społecznemu, określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu wykonywania działalności gospodarczej,
- niepodlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- niepodejmowania chowu i hodowli świń w gospodarstwie objętym pomocą – dotyczy tylko operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń oraz
- przechowywania dokumentów związanych z przyznaną pomocą.

W przypadku działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych dokonanie wpisu do ww. ewidencji wymagane jest nie później niż do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej raty pomocy i działalności ta musi być prowadzona co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty drugiej raty pomocy. W przypadku operacji związanych z zaprzestaniem chowu i hodowli świń utworzone w wyniku operacji miejsca pracy Beneficjent musi utrzymać przez okres 3 lat od dnia wypłaty drugiej raty pomocy.

Dla wniosków złożonych w pierwszym naborze w 2017 r. utworzone w wyniku operacji miejsca pracy Beneficjent musi utrzymać przez okres 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy.

Co oznacza rozpoczęcie realizacji biznesplanu?

Rozpoczęcie realizacji biznesplanu następuje przez dokonanie czynności mającej na celu realizację określonych w nim działań, zwłaszcza przez:

- rozpoczęcie prac związanych z inwestycją budowlaną, wyposażeniem lub zagospodarowaniem nieruchomości objętej operacją,
- zawarcie umowy, w wyniku której ma nastąpić przeniesienie własności lub posiadania maszyny, urządzenia lub wyposażenia,
- utworzenie co najmniej jednego ze wskazanych w biznesplanie miejsc pracy,

- prace przygotowawcze, takie jak uzyskanie pozwoleń, zezwoleń lub innych decyzji administracyjnych, których uzyskanie jest wymagane przez odrębną przepisy do realizacji inwestycji objętych operacją.

Co zawiera wniosek o płatność pierwszej raty premii i kiedy należy go złożyć?

Wniosek o płatność pierwszej raty premii składa się w terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy, a zawiera on:

- dane Beneficjenta (w zakresie określonym we wzorze *wniosku*),
- numer identyfikacyjny Beneficjenta, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz *ewidencji wniosków o przyznanie płatności* Beneficjenta, o ile został mu nadany, albo numer identyfikacyjny:
 - małżonka – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru albo
 - współposiadacza gospodarstwa – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru, lub
 - rolnika – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru;
- oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o wielkości uzyskanej *pomocy de minimis*,
- dane małżonka – w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim,
- numer rachunku bankowego Beneficjenta,
- dokument potwierdzający rozpoczęcie realizacji biznesplanu,
- zaświadczenie o wpisie do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych albo kopię zezwolenia wydanego na podstawie art. 58 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, jeżeli Beneficjent jest wpisany do takiej ewidencji albo posiada takie zezwolenie,
- zaświadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o okresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych, w przypadku, której zaświadczenie z ZUS ma być dostarczane z drugim wnioskiem o płatność.

Beneficjent informuje Agencję o wszelkich zmianach w zakresie danych i informacji zawartych we *wniosku* oraz w dołączonych do niego dokumentach, w terminie 14 dni od dnia zaistnienia zdarzenia lub od dnia, w którym Beneficjent mógł dokonać tej czynności.

Wypłata pierwszej raty premii na rachunek bankowy Beneficjenta następuje w terminie 90 dni od dnia złożenia *wniosku o płatność* wraz z wymaganymi dokumentami. Wzór *wniosku o płatność* można pobrać ze strony internetowej administrowanej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl.

Kiedy Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu wypłaconej premii?

Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu wypłaconej premii w przypadku:

- nierozpoczęcia realizacji biznesplanu,
- gdy w przewidzianym terminie, lecz nie później niż do dnia upływu 3 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy, nie zrealizował działań opisanych w biznesplanie, w tym:
 - nie utworzył przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy w planowanym wymiarze z zastrzeżeniem, że zatrudnienie powinno nastąpić w okresie od dnia otrzymania decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy do dnia złożenia *wniosku* o wypłatę drugiej raty pomocy, a utrzymanie miejsca pracy powinno nastąpić co najmniej przez 3 lata od dnia wypłaty drugiej raty pomocy dla operacji w zakresie zaprzestania chowu i hodowli świń natomiast dla wniosków złożonych w pierwszym naborze w 2017 r. będzie to 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy.
 - nie zrealizował inwestycji w trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą lub nie uczestniczył w szkoleniach, lub nie skorzystał z zaplanowanych usług doradczych zgodnie z założeniami biznesplanu,
 - nie osiągnął celów pośrednich i końcowych opisanych w biznesplanie,
- braku rejestracji pozarolniczej działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo w ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych,
- niezgłoszenia zatrudnionych osób do ubezpieczeń społecznych, określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu wykonywania umowy o pracę,
- dalszego podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określönemu w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- braku dokumentów potwierdzających rozpoczęcie realizacji biznesplanu,
- nieprzedłożenia zaświadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o okresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, określönym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu prowadzenia działalności,

- nieprzedłożenia zaświadczenia o wpisie do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych albo kopię zezwolenia wydanego na podstawie art. 58 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - jeżeli Beneficjent jest wpisany do takiej ewidencji albo posiada takie zezwolenie.

Kiedy następuje wypłata drugiej raty premii?

Drugą ratę premii wypłaca się po złożeniu drugiego *wniosku o płatność*, po zrealizowaniu operacji opisanej w biznesplanie oraz spełnieniu warunków, z zastrzeżeniem których została wydana decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy, w tym w zakresie dotrzymania warunków, które były podstawą wyboru operacji. Warunki te muszą być spełnione od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej raty pomocy, za wyjątkiem warunku dotyczącego działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych, który musi być spełniony do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej raty pomocy.

Druga rata premii jest wypłacana na rachunek bankowy Beneficjenta wskazany we *wniosku o płatność*.

Co zawiera wniosek o płatność drugiej raty premii i kiedy należy go złożyć?

Wniosek o płatność drugiej raty premii składa się po realizacji biznesplanu, jednak nie później niż do dnia upływu 3 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy.

W przypadku, gdy Beneficjent wystąpi do dyrektora oddziału regionalnego Agencji z wnioskiem o wyrażenie zgody na zmianę założeń biznesplanu w trakcie jego realizacji, w zakresie warunków z zastrzeżeniem których została wydana decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy, w tym wydłużenie okresu jego realizacji, wniosek o płatność składa się nie później niż do dnia upływu 4 lat od dnia wypłaty pierwszej raty premii.

Wniosek o płatność drugiej raty premii zawiera:

- dane Beneficjenta, w zakresie takim samym jak w pierwszym *wniosku o płatność*,
- numer identyfikacyjny Beneficjenta, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz *ewidencji*

wniosków o przyznanie płatności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy, o ile został mu nadany, albo numer identyfikacyjny:

- - małżonka – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru albo
- - współposiadacza gospodarstwa – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru lub
- - rolnika – w przypadku, gdy wyraził zgodę na nadanie mu tego numeru;
- oświadczenie Beneficjenta o wielkości uzyskanej *pomocy de minimis*,
- dane małżonka– w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim,
- numer rachunku bankowego Beneficjenta,
- dokumenty potwierdzające wykonywanie działalności gospodarczej, od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy, do dnia złożenia *wniosku o płatność* drugiej raty pomocy,
- dokumenty potwierdzające utworzenie przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy, jako spełnienie warunku, który był podstawą wyboru operacji, tj. zaświadczenie o zgłoszeniu do ubezpieczeń ZUS, umowa o pracę itp.,
- zaświadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o okresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu prowadzenia działalności wspieranych wyszczególnionych w załączniku do rozporządzenia wykonawczego,
- dokumenty potwierdzające zarejestrowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych,
- oświadczenie o niefinansowaniu inwestycji realizowanej w ramach operacji z udziałem innych środków publicznych,
- sprawozdanie z realizacji biznesplanu, sporządzone zgodnie z wzorem udostępnionym przez Agencję oraz kopie dokumentów potwierdzających realizację działań opisanych w biznesplanie od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy do dnia złożenia *wniosku o płatność* drugiej raty pomocy, w tym:
 - realizację inwestycji w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą (decyzje o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego, faktury dokumentujące zakup maszyn i urządzeń itd.),
 - uczestnictwo w szkoleniach lub wykorzystanie zaplanowanych usług doradczych (świadcstwo ukończenia szkolenia, faktury za korzystanie z doradztwa) zgodnie z założeniami biznesplanu,
- dokumenty potwierdzające osiągnięcie celów pośrednich i końcowych opisanych w biznesplanie, od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy do dnia złożenia *wniosku o płatność* drugiej raty pomocy.

Kopie dokumentów załącza się w formie kopii potwierdzonych za zgodność z oryginałem przez pracownika Agencji lub podmiot, który wydał dokument, lub poświadczonych przez notariusza.

Jakie są skutki niespełnienia warunków określonych w decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy na etapie wystąpienia o wypłatę drugiej raty premii?

W przypadku:

- nieutworzenia przez Beneficjenta przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy do dnia wypłaty drugiej raty premii,
- niezrealizowania inwestycji w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą o charakterze innowacyjnym w obrębie gminy,
- nieuczestniczenia w szkoleniach lub niewykorzystanie zaplanowanych usług doradczych – jeżeli biznesplan przewidywał takie uczestnictwo,
- niezłożenia dokumentów potwierdzających osiągnięcie celów pośrednich i końcowych opisanych w biznesplanie,
- zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej w okresie od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy, do dnia złożenia *wniosku o płatność* drugiej raty premii,
- nieprowadzenia działania z tytułu którego przyznano punkty wpływające na ustalenia kolejności przysługiwania pomocy – utrzymanie poziomu zatrudnienia,
- niezłożenia *wniosku o płatność* w wymaganym terminie,
- niezłożenia sprawozdania z realizacji biznesplanu lub dokumentów potwierdzających utworzenie przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy,

dyrektor oddziału regionalnego Agencji wydaje **decyzję administracyjną o odmowie wypłaty drugiej raty premii.**

Jednocześnie w powyżej określonych przypadkach pierwsza rata pomocy podlega zwrotowi w całości lub w części.

W przypadku nieutworzenia przez Beneficjenta przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy w okresie do dnia wypłaty drugiej raty premii, zwrotowi podlega do 100% kwoty pierwszej raty, proporcjonalnie do okresu niespełnienia tego warunku.

Gdy nie zostaną zrealizowane inwestycje w środki trwałe i inne środki związane z działalnością pozarolniczą opisane w biznesplanie, zwrotowi podlega procent kwoty pomocy równy udziałowi szacunkowych kosztów tych inwestycji w kwocie pomocy, jednak nie więcej niż 100% kwoty pierwszej raty premii.

Gdy Beneficjent nie uczestniczył w szkoleniach lub nie skorzystał z zaplanowanych usług doradczych, zwrotowi podlega 1,25% kwoty pierwszej raty premii.

Gdyby Beneficjentowi nie przysługiwała pomoc na podstawie sumy punktów pomniejszonej o liczbę punktów przyznanych z tytułu niezatrudnienia pracowników w liczbie miejsc pracy przewidzianych w biznesplanie, zwrotowi podlega 100% kwoty pierwszej raty premii.

Gdy w gospodarstwie, którego dotyczy operacja, objętym pomocą w zakresie zaniechania chowu i hodowli świń, po dniu wypłaty pierwszej raty pomocy podjęto chów i hodowlę świń zwrotowi podlega 100% kwoty pierwszej raty premii.

W przypadku nieprzedłożenia w terminie sprawozdania z realizacji biznesplanu lub dokumentów potwierdzających utworzenie przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy, zwrotowi podlega 2% kwoty pierwszej raty premii za nieprzedłożenie każdego z dokumentów określonych w tym przepisie.

Jeżeli Beneficjent, który otrzymał drugą ratę premii, do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty nie spełniał warunku:

- wykonywania działalności gospodarczej, a w przypadku działalności, która wymaga wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu szkół i placówek publicznych – nie spełniał do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty drugiej raty pomocy- zwrotowi podlega 100% kwoty premii,
- utworzenia przewidzianych w biznesplanie miejsc pracy – zwrotowi podlega do 100% kwoty premii, proporcjonalnie do okresu niespełnienia tego warunku,
- podlegania ubezpieczeniom społecznym na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych - zwrotowi podlega 30% kwoty premii za każdy rozpoczęty rok niespełnienia warunku w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych,
- niepodlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określonymu w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników - zwrotowi podlega 30% kwoty premii za każdy rozpoczęty rok niespełnienia warunku w zakresie niepodlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określonymu w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- prowadzenia działania z tytułu którego przyznano punkty wpływające na ustalenia kolejności przysługiwania pomocy – utworzenia i utrzymania miejsc pracy, gdy Beneficjentowi nie przysługiwałyby pomoc na podstawie sumy punktów pomniejszonej o liczbę punktów przyznanych z tytułu niezrealizowanego działania - zwrotowi podlega 100% kwoty pomocy,

- umożliwienia przeprowadzenia przez uprawnione podmioty kontroli na miejscu lub kontroli dokumentów - zwrotowi podlega 100% kwoty pomocy,
- udostępnienia uprawnionym podmiotom informacji niezbędnych do monitorowania i ewaluacji Programu - zwrotowi podlega 0,5% kwoty pomocy,
- przechowywania dokumentów związanych z przyznaną pomocą - zwrotowi podlega 0,5% kwoty pomocy,

a także gdy w gospodarstwie, którego dotyczyła operacja podjęty został chów i hodowlę świń po dniu wypłaty pierwszej raty pomocy - zwrotowi podlega 100% kwoty pomocy, zaś w przypadku podjęcia chowu i hodowli świń po dniu wypłaty drugiej raty pomocy, pomoc podlega zwrotowi w całości lub części.

W przypadku ustalenia zwrotu części kwoty premii, Beneficjent powinien nadal spełniać pozostałe warunki, o których mowa powyżej.

Kiedy decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy wygasa lub staje się bezprzedmiotowa?

W przypadku:

- niedopełnienia przez Beneficjenta warunków, z zastrzeżeniem których została wydana decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy,
- niezłożenia *wniosku o płatność* w terminie 9 miesięcy od dnia doręczenia decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy,

dyrektor oddziału regionalnego Agencji w drodze decyzji administracyjnej stwierdza wygaśnięcie wydanej decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy.

Również w przypadku ustalenia zwrotu 100% kwoty premii, decyzja administracyjna o przyznaniu pomocy wygasa.

Dyrektor oddziału regionalnego Agencji uchyla decyzję administracyjną o przyznaniu pomocy, gdy przed upływem 9 miesięcy od dnia jej doręczenia Beneficjent złoży pisemny wniosek o uchylenie tej decyzji administracyjnej zawierający oświadczenie o rezygnacji z przyznanej pomocy.

Następca prawny Beneficjenta

Z uwagi na istotę i cel poddziałania, w sprawach o przyznanie pomocy nie jest możliwe:

- wstąpienie do toczącego się postępowania na miejsce Wnioskodawcy przez następcę prawnego tego podmiotu albo nabywcę przedsiębiorstwa lub jego części ani przejmującego posiadanie przedsiębiorstwa lub jego części,

- przyznanie pomocy nabywcy przedsiębiorstwa lub jego części ani przejmującemu posiadanie przedsiębiorstwa lub jego części.

W razie śmierci Beneficjenta, następcy prawnemu Beneficjenta może być przyznana pomoc na operację którą realizował Beneficjent, jeżeli:

- są spełnione warunki określone w art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020,
- na następcę prawnego Beneficjenta przeszły prawa Beneficjenta nabyte w ramach realizacji tej operacji oraz inne jego prawa niezbędne do jej zrealizowania.

Wniosek następcy prawnego Beneficjenta o przyznanie pomocy, składa się w oddziale regionalnym Agencji, w którym zgodnie z właściwością został złożony *wniosek o przyznanie pomocy* Beneficjenta. *Wniosek* ten należy złożyć w terminie 2 miesięcy od dnia śmierci Beneficjenta na formularzu udostępnionym przez Agencję.

Do *wniosku* następcy dołącza się dokument potwierdzający fakt zaistnienia następstwa prawnego.

Jeżeli nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku, spadkobierca Beneficjenta dołącza do *wniosku* następcy zaświadczenie sądu o zarejestrowaniu *wniosku* o stwierdzenie nabycia spadku albo kopię *wniosku* o stwierdzenie nabycia spadku:

- potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez sąd albo
- poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji, wraz z potwierdzeniem nadania tego *wniosku* przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U.2016.1113) albo kopią tego potwierdzenia poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

W tym przypadku spadkobierca przekazuje Agencji prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

Jeżeli z postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo z zarejestrowanego aktu poświadczania dziedziczenia sporządzonego przez notariusza wynika, że uprawnionych do nabycia spadku jest więcej niż jeden spadkobierca następcy, który złożył *wniosek następcy*, dołącza do tego *wniosku* oświadczenia pozostałych spadkobierców, że wyrażają zgodę na przyznanie pomocy temu spadkobiercy.

W przypadku złożenia *wniosku* następcy po upływie terminu 2 miesięcy od dnia śmierci Beneficjenta, Agencja nie przyznaje pomocy.

Gdzie szukać dodatkowych informacji?

- w oddziałach regionalnych ARiMR,
- pod bezpłatnym numerem infolinii – 800 38 00 84,
- na stronie internetowej Agencji (www.arimr.gov.pl) oraz MRiRW (www.minrol.gov.pl).